

Ximo Mas

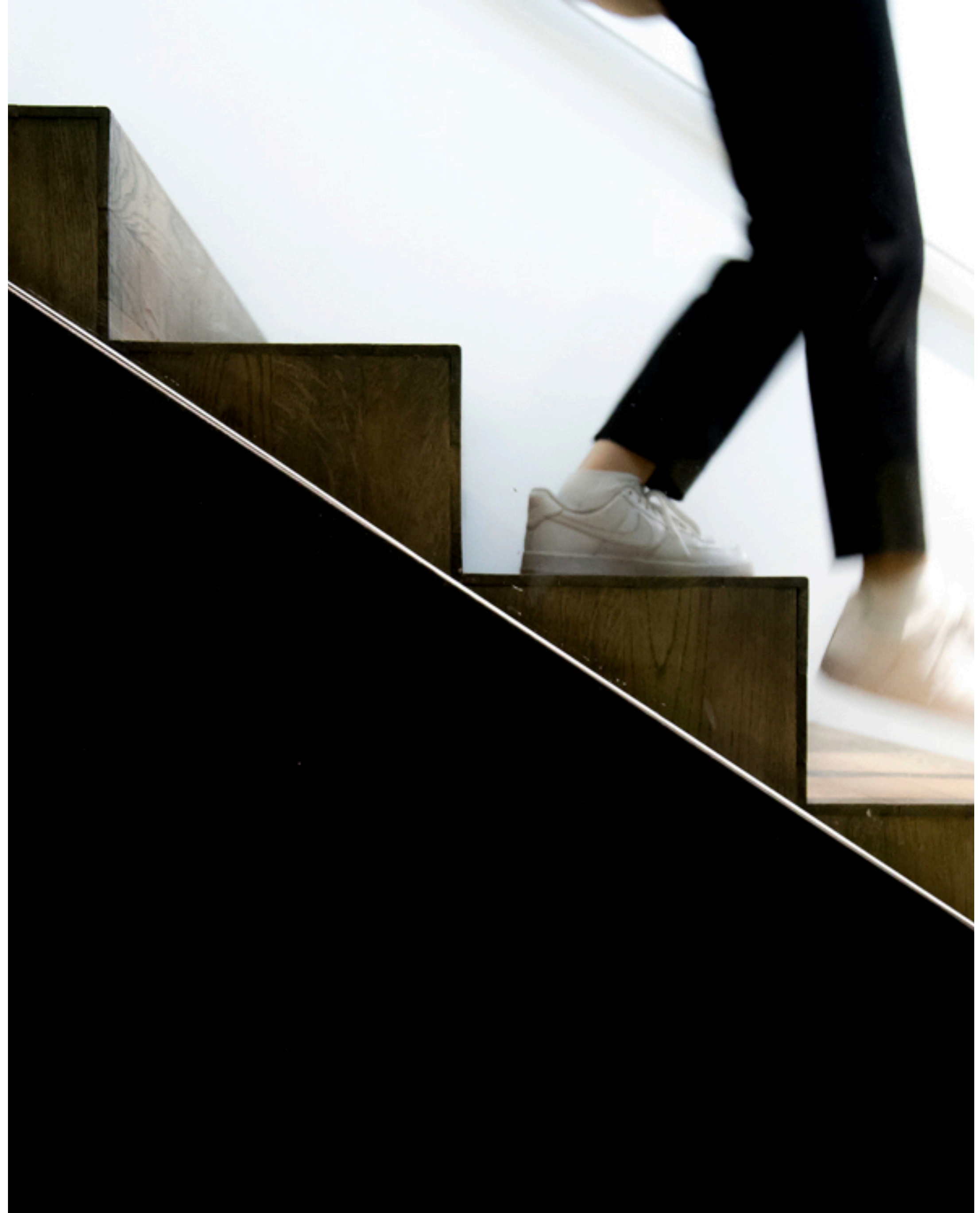
L'ORIENTACIÓ EN TEMPS DE ~~COVID~~ REPTES i OPORTUNITATS

«En moments de crisi sols la imaginació és més important que el coneixement»

A. Einstein

Capítol 1

L'ORIENTACIÓ

DNV

ORIENTAR

Dirigir o encaminar (algú o alguna cosa) cap a un lloc o fi determinat.

Informar (a algú) de l'estat d'un assumpte, perquè sàpia com actuar.

Adquirir els elements de juí necessaris sobre una qüestió per a poder actuar convenientment.

TRETS PRINCIPALS (DECRET 104/2018)

1. És un dret de l'alumnat
2. Ha d'acompanyar la formació de l'alumnat al llarg de la vida
3. Facilita l'autonomia en la gestió i regulació de les competències personals, socials, acadèmiques i professionals

5. Forma part de la funció docent
4. Ha de planificar-se en el marc del projecte educatiu i del currículum
6. S'ha de desplegar al llarg de totes les etapes, espais de docència, tutoria i docència especialitzada
7. Requereix la col·laboració de la comunitat educativa i de diferents serveis, institucions i administracions

Situació de l'orientació

1. Falta de claredat i definició del rol

- Personal docent sense docència
- No hi ha un currículum de l'orientació
- Funcions poc definides
 - Incomprensió d'altres docents
 - Dificultat per trobar lloc dins l'organització
 - Aïllament per absència de vincles

2. Amplitud de tasques

- Sobrecàrrega
 - Intervencions reactives o apagafocs
 - No temps suficient per a altres tasques
 - Poc temps per a la reflexió
- Burocratització

3. Alta demanda d'especialització

- Professorat és especialista en àrea/matèria
- Orientador ha de ser especialista en múltiples àmbits: currículum, metodologia, avaluació, convivència, conducta, emocions, discapacitat, etc. etc.

4. Expectatives del professorat (i administració?)

- Resposta ràpida i d'efectes immediats
- Atenció a alumnat amb dificultats
- Resistència de part del professorat per assumir la responsabilitat en inclusió i orientació
- Molts procediments de l'Administració dependen d'orientador/a

5. Avaluació de la tasca i l'impacte

- No hi ha indicadors clars
- Eficàcia de la intervenció moltes vegades depén de tercers
- Valoració subjectiva del professorat i les famílies
- Alta exigència per demostrar bona professionalitat

6. Model i estructura de l'orientació

- Diferents models i estructura en diferents autonomies
- En nostre territori:
 - Generalització CEIP, CEE, IES, CIPFP
 - Estructura diferenciada infantil/primària - secundària
 - No hi ha hora de tutoria en Ed. Primària
 - Falta actuació planificada entre etapes

7. Formació del personal orientador

- Formació inicial:
 - Accés des de diferents titulacions
 - Poca formació bàsica per a novells
 - L'orientació s'aprén a través pràctica
- Formació continua:
 - Èmfasi en continguts tècnics i concrets
 - De vegades formació indiscriminada i centrada en *hits* del moment
 - Menys formació en competències professionals bàsiques (versàtils)

TOT AIXÒ POT OCASIONAR

- Interpretació del rol (dels altres i del propi orientador)
- Vulnerabilitat a estrés

S'afeg a la situació que té el professorat:

- Desvaloració/desprestigi social de la tasca docent
- Noves exigències i demandes
- Societat canviant a ritme ràpid
- Polítiques i lleis educatives canviants

Capítol 2

— LACRISI

DNV

CRISI

Situació difícil i complicada.

Canvi important, per a millorar o per a empitjorar.

—

14.03.2020

PANDÈMIA COVID

ALARMA COVID

COVID

PANDÈMIA

COVID 19

Percepció d'amenaça (enemic invisible)

- **Reacció davant estrés:**

- Psicològica
- Fisiològica

- **Intervenció urgent davant la situació:**

- Garantir el dret a l'educació sense presència
- Mantindre el benestar emocional de comunitat educativa

FACTORS QUE INFLUEIXEN

- Percepció de grau d'amenaça i control de l'estímul
- Exposició a la informació i judici crític
- Factors de la persona: **competència emocional**, salut mental, experiència prèvia en crisis, edat, **gènere**...
- Factors del context: situació familiar, laboral i **econòmica**...
- **Suport social** (família, amics o referents)

SOCIETAT

- Solidaritat
- Cohesió grupal

- Polarització
- Crispació
- Busca de culpables
- Individualisme i falta de compromís social

Increment de les desigualtats i la precarietat

ALUMNAT

- Aïllament social
- Trencament de rutines / hàbits d'estudi
- Responsabilitat del treball (recau en alumnat i família)
- Hàbits de salut
- Vivència d'estrés familiar
- Increment de les desigualtats i situacions de risc
- Desconnexió

Alumnat desconnectat: no s'ha pogut contactar i/o no ha seguit ensenyament

	CEIP	IES	CIPFP i concertats FP	CEE
Menys 1 %	24%	18,9%	44,4%	40,9%
Entre 1 i 5 %	48,9%	52,4%	44,9%	36,4%
Entre 5 i 10 %	17,1%	20,8%	6,7%	11,4%
Més de 10 %	10,1%	7,9%	0%	11,4%

Valoració de l'organització del treball durant el període de suspensió de les activitats lectives presencials
FONT: Direcció General d'Innovació Educativa i Ordenació (Conselleria d'Educació, Cultura i Esport)

PROFESSORAT

- Adaptació forçosa a la situació sense preparació ni ferramentes
- Interpretació subjectiva de la tasca
- Esforç per planificar i coordinarse adequadament
- Gestió del temps ineficaç
- Seguiment i avaluació de l'alumnat sense presencialitat
- Gestió de les emocions i salut mental
- Conciliació familiar – laboral

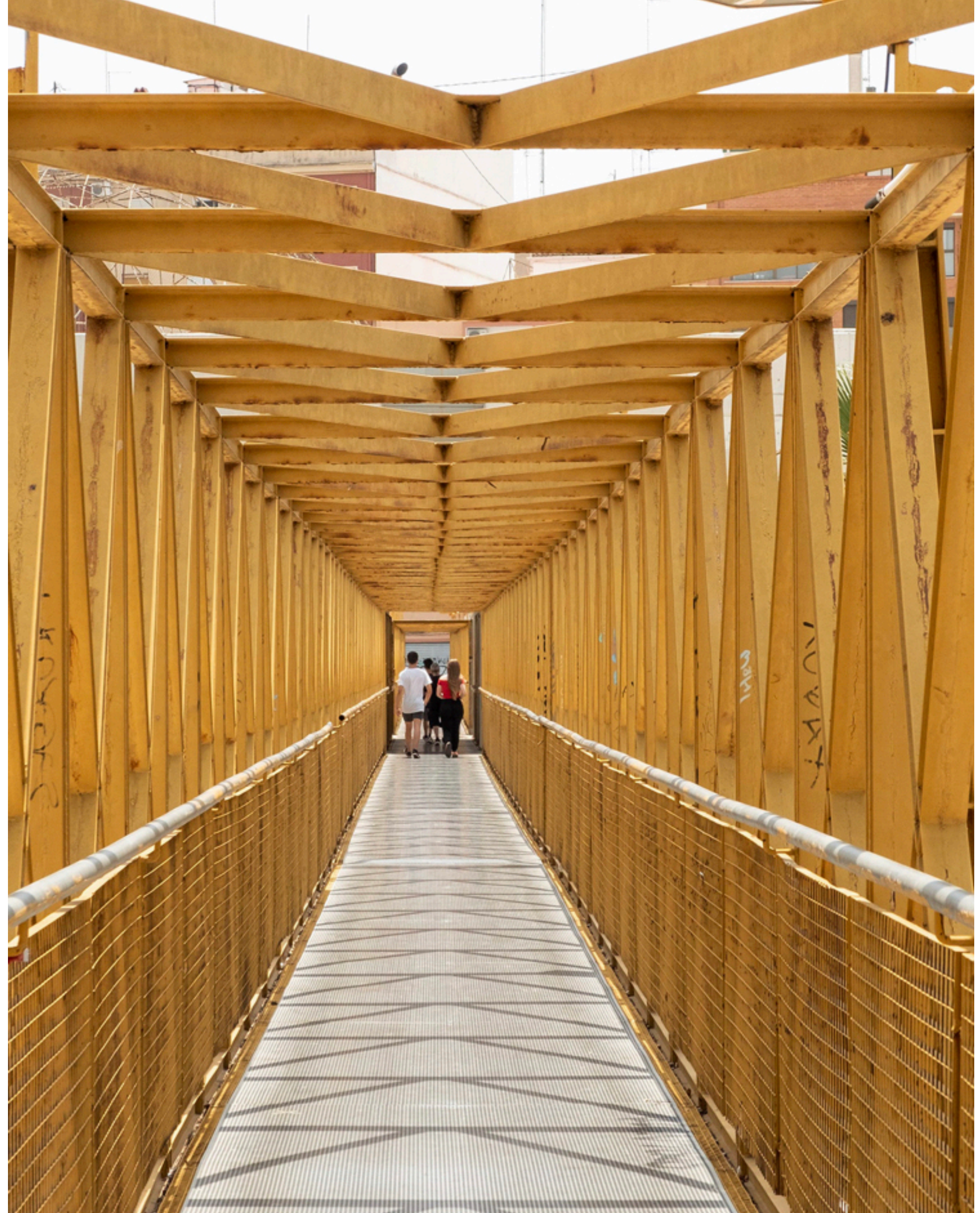
PERSONAL ORIENTACIÓ

- Indefinició de la tasca (per administració i centres)
- Incorporació de la tasca en el conjunt de la planificació del centre
- Dificultat per coordinar-se
- Tasques que depenen de tercers
- Tasques que requereixen presencialitat

Capítol 3

ELS REPTES

DNV

REpte

Objectiu difícil d'aconseguir que constitueix un estímul per a qui l'afronta.

—

***(Alguns)* Reptes generals**

1. Educació presencial en condicions de seguretat

- Plans de contingència i organització escolar
- Responsabilitat i col.laboració de la comunitat educativa
- Ferramentes i mitjans
- Col.laboració de serveis sanitaris
- Preveure l'organització de l'atenció educativa i comunicació amb alumnat i famílies en cas de semipresencialitat / no presencialitat

2. Benestar emocional

- Benestar emocional de professorat, alumnat i famílies
- De forma planificada
- Identificar signes/factors a patir trastorn emocional
- Abordatge interdisciplinari quan siga necessari

3. Inclusió de l'alumnat i reducció de desigualtats

- Detecció i eliminació de barreres (TIC, suports, organització...)
- Reconexió i evitar la desconnexió
- Participació de les famílies
- Col.laboració d'agents socio-comunitaris

4. Currículum, avaluació i rol docent

- Determinar continguts essencials
- Currículum competencial, globalitzat, multinivell i humanista
- Redefinir l'avaluació
- Docent com a guia, mediador, facilitador...
- Alumnat aprén activament

5. Adequació del procés d'aprenentatge a entorns virtuals (EVA)

- Planificació docent conjunta i coordinada
- Metodologies actives, motivadores i significatives
- Materials i activitats diversos
- Aprendre a utilitzar les TIC (també famílies) i garantir l'accessibilitat
- Acompanyament i tutorització / treball autònom
- Seguiment amb famílies

6. Formació del professorat

- Centrada en noves exigències
- Formació en orientació, tutoria, inclusió...
- Recursos per a la formació i pràctica docent

7. Innovació educativa

- Requereix reflexió i avaluació conjunta, actitud i formació
- Acció col·lectiva que millora les pràctiques i l'organització
- Basada en investigació i evidències
 - Investigació > experimentació-acció > avaluació > ... (I+D+I)
 - Anàlisi i avaluació de l'impacte
- Generalització de bones pràctiques

8. Perspectiva social de l'educació

- Responsabilitat ciutadana i consciència social
- Suport i reconeixement de la tasca docent
- Connetar objectius d'escola amb objectius/demandes de societat
- Responsabilitat compartida en consecució d'objectius educatius
- Obertura centre-entorn (escola, institucions, agents socials, sanitaris, laborals...)
- Formació de les famílies

COMUNITAT EDUCATIVA

Inversió
Lideratge
Presencialitat
Suport Social

ALUMNAT

Recursos tecnològics
Empatia
Innovació pedagògica

FAMÍLIES

Mesures de conciliació
Revisió del currículum
Dotació tecnològica
Atenció a bretxa digital

PROFESSORAT

Guies actuació i protocols seguretat
Ajustar temps i espais d'ensenyança
Inversió en docència a distància

***(Algunes)* Reptes de l'orientació**

1. Definir les necessitats de l'orientació

- Necessitats de societat, centres, professorat, alumnat i famílies
- A l'abast de tot l'alumnat (no sols alumnat amb dificultats)
- Orientació per a la vida: prendre decisions i dirigir la pròpia vida
- Orientació al llarg de la vida
 - Reforçar l'orientació acadèmica i professional
 - Accés universal a l'orientació

2. Definir el model i estructura de l'orientació

- Pla general d'orientació i tutoria (Administració)
- Objectius i prioritats en cada nivell educatiu
- Delimitació de funcions (orientador/a i professorat)
- Inclusiva: contribueix a eliminar barreres
- Sistèmica: implica l'alumnat i diferents agents: centre i externs
- Estructura orientació coordinada i eficaç

3. Establir el perfil professional de l'orientació

- Competències específiques i transversals que requereix l'orientació
- Impliquen:
 - Saber sobre (coneixements)
 - Saber fer (habilitats i destreses)
 - Actitut, interessos i valors personals (motor d'acció)
- Competència ètica
 - Orientació cap al bé comú, respecte i dignitat de les persones
 - Eliminació de males pràctiques

Competències bàsiques (adaptat de Roca Casas, 2005; Garcia Nieto, 2000; Associació internacional d'Orientació Educativa i Professional)

Disseny i avaluació de programes d'intervenció psicopedagògica

Coneixement, desenvolupament i avaluació de noves metodologies didàctiques i organitzatives

Actualització en avanços de diferents disciplines (neurociència, diagnòstic psicopedagògic...) que aporten el major rigor científic

Ús de les TIC

Capacitat per a generar noves idees i adaptar-se a la situació

Habilitats comunicatives

Capacitat per a treballar en equip

Tècniques de resolució de conflictes

Adequació de les relacions interpersonals basada en el respecte a les persones

Sensibilitat cap a la diversitat i cap als problemes dels altres (empatia)

Responsabilitat personal i component ètic.

Autoconeixement i capacitat de reflexió

Crítica i autocrítica

Maduresa i equilibri afectiu i personal (assertivitat, prudència...)

4. Incorporar ferramentes TIC per a l'orientació

- Permet realitzar les tasques d'orientació reduint o sense contacte directe amb les persones
- Tipus:
 - Inespecífiques
 - Específiques

AVANTATGES

- Ferramentes inespecífiques: alt desenvolupament, versatils i abast de tothom
- Supera els inconvenients de la presencialitat:
 - Atenció sense acudir al centre
 - Coordinació i intercanvi d'informació
- Pot alleugerir la sobrecàrrega
- Disposar i compartir recursos
- Faciliten la gestió i planificació de la tasca (ex. ITACA 3)
- Més possibilitats de formació

INCONVENIENTS

- Poca formació tecnològica de la comunitat educativa
- Ferramentes específiques: escàs desenvolupament, cost de producció elevat
- Moltes aplicacions no autoritzades per DGTIC
- Obsolescència ràpida
- Sensació de menys personalització i reducció d'elements emocionals i no verbals
- Depenen més de l'aptitud verbal i icònica de la persona orientada
- Dificultat per a alumnat més vulnerable: NEE (accessibilitat), baixos recursos econòmics i culturals...

RECOMANABLE

- TIC com auxiliars
- Combinar presencial-telemàtic
- Utilitzar diferents formats

5. Reforçar la formació de professionals de l'orientació

- D'acord amb perfil competencial i necessitats de l'orientació
- Formació i acompanyament inicial
- Formació continua:
 - Pla general de formació (Administració)
 - Pla de formació en centres
 - Pla d'autoformació: itinerari formatiu personal
- Mecanismes d'avaluació (aquisició de competència i impacte)
- Potenciar la investigació, l'avaluació i la innovació en orientació

Capítol 4

LES OPORTUNITATS

DNV

OPORTUNITAT

Circumstància oportuna. *Oportú: 1. Que es fa o ocorre en el moment més adequat. 2. Que actua (una persona) en un moment convenient.*

—

1. Temps per a la reflexió i el canvi de mirada

- Reflexió (personal i conjunta) orientada a la comprensió i millora
- Mirada empàtica i escolta activa

2. Cultura d'equip i consciència de grup

- Cohesió i treball en equip de la comunitat educativa
- Sol.lidaritat i generositat
- Educació en valors

3. Desenvolupament de la competència emocional

- Treball emocional contextualitzat
- Acompanyament i suport

4. Innovació educativa

- Noves pràctiques i formes d'organització
- Noves competències professionals
- Plans de millora

5. Aprofitament de les TIC

- Complement ensenyament, aprenentatge, orientació, coordinació i formació
- Acceleració de pla de digitalització

6. Importància d'orientació i tutoria

- Gestió dels canvis (emocional, acadèmic, professional...)
- Les desigualtats s'han fet més evidents: detecció de barreres
- Facilita eines i recursos
- Orientador/a acompanya, dinamitza, col.labora.... sense substituir

The background features several large, overlapping, organic shapes in muted colors: yellow, purple, pink, blue, and green. The text is centered over these shapes.

REPENSAR PER A TRANSFORMAR

Ximo Mas @mas_ximo

L'orientació en temps de Covid: reptes i oportunitats

XX Jornada d'Orientació Acadèmica UPV

L'orientació en temps de pandèmia

València, 26 de novembre de 2020

Fotografies: [Jose Durá Fotógrafo](#)